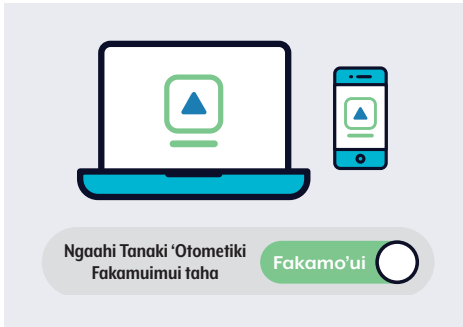

FAKATOKANGA MAHU'INGA KI HE MALU MEI HE SAIPA MEI HE NGALUOPE

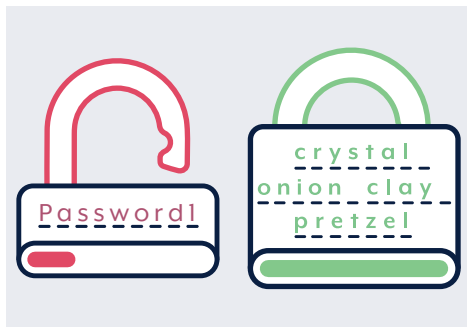
NGAAHI FOUNGA ANGA NGOFUA KE MALU'I KOE 'I HE NGALUOPE

cyber.gov.au/learn

Ma'u 'a e Tanaki Fakamuimui taha ki ho'o ngaahi polokalama mo e me'angaue

Ko ho'o ma'u 'a e tanaki fakamuimui taha 'I ho'o ngaahi polokalama mo e me'angaue 'oku ne solova ha ngaahi palopalema pea ngaue ki ha ngaahi hoha'a pe vaivai'anga fo'ou fekau'aki moe malu ho'o me'angaue, 'a ia 'e ngaue'aki he'e kau helee (hackers) ke huu ki ho'o ngaahi me'angaue pe 'akauni. Tenau toe lava foki 'o fakahu atu ha ngaahi me'a fo'ou ki ho'o me'angaue.

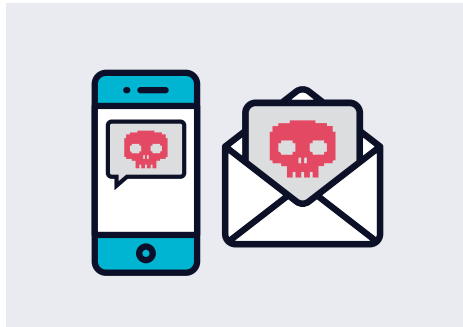
Fokotu'u ha kupu'i lea paasi 'oku malu

'I he taimi 'oku 'ikai ke ma'u 'a e MFA, ngaue'aki ha kupu'i lea paasi kene malu'i ho'o 'akauni. Koe kupu'i lea paasi koha ngaahi fo'i lea malohi 'e 4 pe lahi ange. 'Oku faingata'a eni ke mate'i pe fakamahamahaloi 'e he kau faihia Saipa, ka 'e faingofua ia kia koe keke manatu'i.

Fakamo'ui 'a e MFA (Fakamo'oni Loolahi)

Ko e 'uhinga 'o e MFA ke toe lahi ange 'I ha fakamo'oni pe 'e taha ke fakapapau'i ko koe tonu eni 'oku 'a'au 'a e 'akauni. Fakataataa, 'e fiema'u ha fika kouti 'e text atu pea moho kupu'i lea paasi (passphrase). Ko e founga eni ke faingata'a ange ki he kau faihia Saipa kenau hu ki ho'o 'akauni.

Fakatokanga'i pea lipooti ha scam

'Oku fa'a ngaue'aki 'e he kau faihia 'a e 'imeili, text, taa telefoni moe mitia fakasosiale kenau kaakaa'i e kakai. 'Oku nau fa'a fai eni 'aki ha'a nau fetu'utaki kia koe 'o fakangalingali koe tokotaha ia pe kautaha 'oku ke falala kiai.

Matu'aki tokanga ma'u pe 'I he taimi 'oku ke fakaava ai ha faile 'oku fakapipiki mai 'I ha tohi 'I he 'imeili pe koha fekau.

Fokotu'u pea toutou pouaki ma'upe ho'o ngaahi tanaki fakamuimui taha

Koe pouaki koha tatau faka-'ilekitulonika ia ho'o fakamatala mahu'inga taha, 'oku 'I ha tuku'anga me'a 'I ha'o me'angaue pe 'I loto ho'o komipiuta hange koe 'Ao 'I he Ope (Cloud). 'Oku 'uhinga eni 'e lava keke toe ma'u mai ha'o faile ka hoko ha fakatamaki.

'Ai ke toe ma'olunga ange ho'o malu mei he Saipa 'I ha'o...

- Fakakaukau koeha ho'o me'a teke tuku atu he ngaluope.
- Kau ki he 'emau sevesi fakatokanga ta'etotongi keke ma'u 'a e ngaahi fakatokanga ka 'I ai ha ngaahi fakamanamana fo'ou.
- Talanoa ki ho famili moe kaungame'a fekau'aki moe malu mei he Saipa.
- Faka'ehi'ehi mei he ngaue'aki 'a e Wi-Fi 'I he ngaahi feitu'u faka-tokolahi, ke fai ai ha'o fakatau pe fetu'utaki mo ho'o pangike 'I he ngaluope.
- Lipooti ha 'ohofi mei he Saipa moha ngaahi me'a 'oku hoko koe'uhi ke tauhi 'a 'Aositelelia ke malu.

Ki ha toe 'ilo lahi ange, teke ma'u 'I he cyber.gov.au/learn

Lipooti ha me'a fekau'aki mo e malu mei he Saipa:

cyber.gov.au | 1300 CYBER1 (1300 292 371)

Ko e fika ko eni 'oku malava pe ke ngaue'aki 'i 'Aositelelia ni pe.

Australian Government
Australian Signals Directorate

ASD AUSTRALIAN SIGNALS DIRECTORATE
ACSC Australian Cyber Security Centre

'Oku 'I ai ha'o tanaki mai fekau'aki moe me'a ni? 'Alu ki he cyber.gov.au pea ke fakaha mai.